

По-перше, на боці власника має виступати держава і вживати дієві, реальні важелі щодо захисту прав власності. По-друге, прозорість і ефективність діяльності суб'єктів господарювання, які можуть зробити підприємство фактично невразливим до рейдерів. По-третє, наділити Державну комісію у справах боротьби з рейдерством відповідними повноваженнями згідно Конституції та Законів України, потрібними для оперативного регулювання на ситуації, що мають відношення до рейдерських дій та вжиття невідкладних заходів. По-четверте, ініціювати прокурорські перевірки незалежними слідчими Генеральної прокуратури України всіх рішень, винесених на користь рейдерів українськими судами. По-п'яте, створити реєстр рейдерських судових рішень та внести на розгляд Вищої ради юстиції персональні справи суддів, які їх винесли. По-шосте, необхідно ухвалити Закон України "Про акціонерні товариства", та внести відповідні зміни і повноваження до чинного законодавства.

Боротьба з рейдерством має носити комплексний характер. У питанні протидії рейдерству повинні об'єднатися влада, парламент, бізнес, громадськість. Лише таким чином можливо значно скоротити кількість рейдерських захоплень в Україні. Головним антирейдерським чинником є формування "правил гри" та умов рівноправної конкуренції. Держава та влада першими повинні демонструвати принцип верховенства права.

Література

1. Головань І. Удар у стик: чому процвітає "рейдерство" в Україні // Дзеркало тижня. – 2006. – 17 жовтня.
2. Добрий Д. Стратегія рейдерства й СОТ // RUpor.
3. Соколов М. На захист рейдерства // Для УП від 04.12.06.
4. Ільяшев М. Особливості національного рейдерства // DailyUA. – 2006. – 26 вересня.
5. Зайцев І. Веселий рейдер // Контракти. – 2007. – № 06.
6. Балюк А. Інтерв'ю журналу Коммерсантъ. – від 26.09.06 р.
7. За матеріалами журналу Competitive Intelligence Magazine, 2005. – № 1.
8. Особливості національного рейдерства // DailyUA. – 26.11.2006 р.
9. Мішишин М. Друг мій, рейдер мій // Контракти. – 01.19.07 р.
10. Дибя Ірина. Обличчя зла, або як боротися з рейдерством // Юридичний вісник України. – 2006. – № 47. – С. 8.
11. Серов В. Украинское рейдерство: от мелкого бандитизма до транснациональных корпораций // Бизнес. – 2006. – № 51. – С. 89-109.
12. Касьяненко Микита. А тепер само узаконення? Що можна протистояти рейдерству та корупції // День. – 2006. – 7 грудня. – С. 5.

УДК 330

*Доц. Г.А. Лех, канд. екон. наук – НЛТУ України, м. Львів;
викл. В.О. Телішевський – Львівський кооперативний коледж
економіки і права*

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІМЕЙНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Проаналізовано та висвітлено сутність, проблеми, перспективи та правові засади функціонування сімейного бізнесу, також визначено групи чинників, які впливають на процес формування, розвитку та стабілізації роботи сімейного бізнесу. Встановлено, що всебічної підтримки потребує розвиток сімейного бізнесу в тих сферах, де не потрібні значні матеріальні ресурси. У цьому ракурсі особливе значення мають

сімейні господарства, які працюють у сфері ремонту та інших послуг, на основі матеріалів замовника. Важливо швидко розвивати консультаційні послуги. Без великих витрат швидкий розвиток мережі таких послуг допоможе швидше покращити матеріальний стан багатьом сімейним господарствам.

*Assoc. prof. G.A. Leh – NUFWT of Ukraine, L'viv;
lecturer V.O. Telishevskiy – Lviv cooperative college of economic and law*

Functioning consisting and tendencies of domestic business in Ukraine

Essence, problems, perspectives and legal principles of functioning of domestic business, is analysed in the article and reflected, also certainly groups of factors, which influence on the process of forming, development and stabilizing of work of domestic business. It is set that in comprehensive support development of domestic business needs in that spheres, where considerable financial resources are not needed. Domestic economies which work in the field of repair and other services have the special value in this foreshortening, on the basis of materials of customer. It is important quickly to develop consultative services. Without large charges mushroom growth of network of such services will help quick to improve the financial state many domestic economies.

Не викликає сумнівів і заперечень, що локомотивом розвитку економіки й рівня добробуту населення є малий і середній бізнес. Вражає, що в економіці України частка малого й середнього бізнесу залишається незмінною протягом багатьох років і становить близько 10 % ВВП. У розвинених країнах, де існує широка економічна свобода для діяльності людини, малий і середній бізнес забезпечують до 30-40 % ВВП. Навіть у тих країнах, становить яких ще нещодавно мало чим відрізнялось від українського, – Польщі, Угорщині, Чехії – завдяки створеним сприятливим умовам, малий і середній бізнес забезпечують вже майже 50 % ВВП [3, 6].

Хоча у нашій державі малий бізнес, складником якого є сімейне господарювання, починає набувати темпів розвитку, проте цей процес уповільнюють певні чинники: політична криза, нестабільність податкової системи, низький рівень соціального захисту населення тощо. Малий бізнес є головним резервом створення робочих місць і подолання безробіття. Так, за даними Державної служби зайнятості України, тільки у Харківській області у 2006 р. сектор малого бізнесу забезпечував роботою кожного четвертого із загального числа зайнятих, а в місті Харкові – майже кожного третього [1, с. 93].

Однією з причин розвитку сімейного бізнесу у всьому світі є зростання кількості жінок, які прагнуть поєднувати кар'єру й виховання дітей. Багато жінок створюють свої невеликі фірми завдяки своїй енергії, хорошим знанням, бажанню самореалізуватись. Маючи вищу освіту, багато жінок для того, щоб збільшити дохід сім'ї, працює за спеціальністю і одночасно дистанційно за допомогою комп'ютера, використовує свої вміння в'язати, вишивати, малювати та інші здібності або ж улаштовується додатково прибиральницею, посудомийкою чи нянею. Частка жінок, які займаються сімейним бізнесом, становить 49,5 % [6].

Для багатьох сімей можливість організувати власну сімейну справу стає умовою виживання, особливо в період світової економічної кризи, коли швидкими темпами відбувається скорочення робочих місць, зменшення заробітної плати (за останні 7 місяців заробітна плата скоротилася на 30 %) та затримка її виплат протягом півроку і більше.

Отже, цілком справедливо можна стверджувати, що на процес формування, розвитку та стабілізації роботи сімейного бізнесу впливає багато різноманітних чинників, які доцільно класифікувати за сферою – зовнішні (базові, доповнювальні), внутрішні та характером впливу – соціально-психологічні, організаційно-правові, фінансово-економічні.

Основним базовим чинником є наявність законів, якими держава регулює діяльність малих форм підприємства. Зокрема, це ЗУ "Про державну підтримку малого підприємництва", ЗУ "Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва" та Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування обліку й звітності суб'єктів малого підприємництва". Доти, доки держава не давала змоги громадянам створювати кооперативи та малі підприємства, сімейний бізнес у нашій країні не міг легально функціонувати.

До інших базових чинників можна віднести наявність та доступність основних компонентів для організації підприємницької діяльності (кошти, приміщення, обладнання, сировина, матеріали тощо), загальна економічна стабільність у державі тощо. На сьогодні під час світової економічної кризи рівень доступності основних компонентів для організації підприємницької діяльності є досить низьким, адже внаслідок звільнень з роботи багатьох громадян нема достатнього обсягу коштів для закупівлі потрібної сировини, матеріалів, обладнання та приміщень. Але навіть, якщо ці кошти є в наявності, то не можуть бути використані через кризовий стан функціонування банків, які або не видають готівки, або значно розтягують цей процес у часі та вимагають великі комісійні.

Доповнювальними чинниками є: наявність державної підтримки сімейного бізнесу; інфраструктура, яка сприяє розвитку малих підприємств; процедура реєстрації підприємницьких структур тощо. На сьогодні зареєстровано 2,3 млн осіб [6], які займаються малим бізнесом і щороку ця цифра зростає. Проте кризовий 2009 р. деяким чином загальмовує цей процес.

Внутрішні чинники охоплюють особисті та професійні здібності людей, які стають на шлях підприємницької діяльності. Ведення сімейного бізнесу потребує певних знань та навичок, розуміючи це, більшість сучасних молодих людей прагнуть здобути вищу освіту. Так, в Україні на сьогодні 249 студентів на 10 тис населення [4]. У ВНЗ навчається 1285000 студентів, тобто 90 % молоді у віці 17-24 років [4].

У групу соціально-психологічних чинників об'єднані ті з них, що характеризують сприйняття підприємництва суспільством загалом та окремими його громадянами. Серед організаційно-правових чинників, які визначають розвиток малих форм підприємництва, одним із основних є наявність законодавчих актів, що регламентують правові засади сімейного бізнесу, визначають порядок створення підприємств, їх правові та організаційні форми, порядок організації виробництва, забезпечення його потрібними ресурсами, збут, систему оподаткування тощо.

І остання група – фінансово-економічні чинники. На розвиток сімейного бізнесу в Україні значний вплив має система фінансування, кредитування, оподаткування та страхування, а також можливість залучання вироб-

ничих та фінансових ресурсів. Сучасний економічний стан нашої держави є незадовільним, адже Україна переживає часи світової економічної кризи, внаслідок якої функціонування всіх вище названих систем не є ефективним. Наприклад, зменшується кількість коштів, які видаються під кредит (ускладнюється сама процедура й умови надання кредиту).

Стримують розвиток сімейного бізнесу такі чинники, як загальний спад вітчизняного товарного виробництва, зростання цін (прожитковий мінімум становить 669 грн/міс. ціни зросли в середньому на 25-30 %, а на деякі товари на 50 %), інфляція (ТІ на січень–лютий 2009 р. був на рівні 4,4 %), низький рівень платоспроможності населення (мінімальну заробітну плату встановлено у розмірі 605 грн), рекет, корупція (для того, щоб зареєструватися, приватним підприємцем потрібно зробити неофіційний внесок у розмірі 200-300 грн, щоб переоформити документи і подати додатковий тип продукції, теж треба внести певну суму (100-200 грн) залежно від продукції, для забезпечення так званого "захисту" від нещасних випадків своєму захисникові треба заплатити 500-700 грн щомісячно) [2,4] тощо.

Суб'єкти малого бізнесу мають проблеми і виробничого характеру, труднощі в реалізації продукції, формуванні відповідної клієнтури. Через невеликі обсяги господарської діяльності деякі підприємства неспроможні залучати кваліфікованих фахівців, наймати здібних робітників і забезпечувати їм високу оплату праці. Отже, проблемами, які стримують розвиток сімейних господарств, можна вважати:

- відсутність повної достовірної статистичної інформації про стан розвитку СБ;
- відсутність освітнього й інформаційного забезпечення підприємницької діяльності;
- адміністративні бар'єри;
- ускладнений доступ до ресурсів та інфраструктури, який гальмує розвиток бізнесу;
- несправедливий розподіл доходів через систему податків і загальнообов'язкових платежів;
- аморфність і політична інертність представників СБ, що ускладнює відстоювання інтересів;
- неврахування галузевих та регіональних особливостей СБ під час розроблення програм їхньої підтримки;
- неефективність діяльності, збитковість, нестача фінансових ресурсів;
- напівлегальний стан СБ;
- проблема кадрового забезпечення (відсутність фахівців, особливо підприємця при відкритті власної справи, відсутність відповідних бірж та системи підготовки, обліку, ринку подібних кадрів);
- проблема відтоку фахівців із малого підприємництва до середніх та великих підприємств;
- земельна проблема (проблема отримання дозволів на забудову, розміщення відповідних об'єктів тощо).

Основними напрямками подальшого розвитку сімейного бізнесу в Україні в найближчій перспективі є подолання й вирішення означених вище проблем.

Формування відповідної законодавчої бази розвитку малого підприємництва передбачає, насамперед, розроблення дійових законодавчо-нормативних актів, спрямованих на стимулювання малого бізнесу; усунення правових суперечностей і скасування положень, що гальмують розвиток приватної ініціативи. Так, в Указі Президента України "Про спрощену систему оподаткування обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" вказано, що ці суб'єкти звільняються від низки податків, таких як: ПДВ, податку на прибуток, податку на обов'язкове соціальне страхування, комунального податку, збирання за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі, внесків до фонду соціального захисту інвалідів, внесків до державного Фонду сприяння зайнятості населення, доходи фіз. осіб, плати за землю, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Важливе значення має розроблення й впровадження системи стимулювання комерційних банків, які надавали б пільгові кредити малим підприємствам. Одним із значущих напрямків розвитку сімейного бізнесу є матеріально-технічна та інноваційна підтримка. Забезпечення сприятливих матеріальних умов та інноваційного клімату для розвитку сімейного бізнесу передбачає розроблення та запровадження механізму передачі малим підприємствам виробничих площ і виробничих потужностей та розширення сфери надання робіт і поставок для державних потреб та сприяння забезпеченню їх матеріально-технічними й іншими ресурсами з боку державних структур.

Сімейний бізнес не може успішно розвиватися без створення розвиненої системи інформаційного обслуговування. Державну підтримку суб'єктів малого підприємництва щодо цього доцільно здійснювати шляхом створення розвиненої мережі консультативних, юридичних, бухгалтерських фірм, регіональних інформаційно-аналітичних центрів тощо. Основними принципами державної політики є створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва, зокрема, забезпечення:

- системності та комплексності механізмів державного регулювання розвитку малого підприємництва;
- цілеспрямованості та адресності підтримки суб'єктів малого підприємництва шляхом вибору пріоритетів та концентрації ресурсів для їх реалізації;
- рівноправного доступу суб'єктів малого підприємництва усіх форм власності до фінансових, матеріальних, природних, інформаційних та інших ресурсів.

За високого рівня безробіття, інфляції, економічної кризи, нестабільної податкової системи, низького рівня соціального захисту населення тощо на сьогодні відсутня оцінка перспективного стану зайнятості, немає стратегії вирішення цього питання. Тому доцільно запропонувати такі фіскальні методи:

- 1) поступово зменшити податковий тягар для сімейних господарств, що займаються бізнесом; переглянути принципи надання податкових пільг. Зниження податкового навантаження буде стимулювати сімейні господарства до виходу з тіньового сектора економіки, що, своєю чергою, призведе до збільшення надходжень до бюджету;
- 2) посилити громадську освіту, за прикладом розвинених країн потрібно з дитинства прививати думку: той, хто не платить податки, виймає гроші з кишень інших платників податків, тобто займається злочинством;

- 3) всебічної підтримки потребує розвиток сімейного бізнесу в тих сферах, де не потрібні значні матеріальні ресурси. У цьому ракурсі особливе значення мають сімейні господарства, які працюють у сфері ремонту та інших послуг, на основі матеріалів замовника. Важливо швидко розвивати консультаційні послуги. Без великих витрат швидкий розвиток мережі таких послуг допоможе швидше покращити матеріальний стан багатьом сімейним господарствам.

Література

1. Неделько І.Г. Фінансування розвитку сектору малого бізнесу // Фінанси України. – 2007. – № 2. – С. 93.
2. Федоровський П.Б. "Розвиток сімейного бізнесу в Україні" // Газета "Пульс", 2007. – № 208. – С. 2-6.
3. Філюк Г. Рівень добробуту населення України в контексті світових стандартів // Україна: аспекти праці. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал, 2006. – № 7.
4. Інтернет – видання UA – Reporter.com.
5. Дані комітету Держпідприємництва.
6. Дані ін-ту економічних досліджень і політичних консультацій.

УДК 332.72 (477.83)

Аспір. С.О. Малахова¹ – Львівський НАУ

ЗАСТОСУВАННЯ ДАНИХ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В ПРОЦЕСІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ринок землі не є панацеєю і потребує державного регулювання з метою розвитку ефективних ринків землі, які не перешкоджають просторовому розвитку території населених пунктів, забезпечення добробуту та охорони довкілля. Збереження оптимального поєднання цін на землю та доходності землекористування, забезпечення доступності різних сучасних земельних відносин до ринку та формування інвестиційної привабливості земель населених пунктів є важливими завданнями, які потрібно реалізовувати на основі даних державного земельного кадастру.

Ключові слова: державний земельний кадастр, ринок землі, земельні торги.

Post-graduate S.O. Malakhova – Lviv national agrarian university

Applications given of the state landed cadastre, in the process of functioning of earths market in the Lviv area

A market of earth is not a panacea and needs government control with the purpose of development of markets of earth, which do not hinder to spatial development of territory of settlements, providing of welfare and guard of environment. Maintenance of optimum combination of prices on earth, and to the profitableness of land-tenure, providing of availability of the different modern landed attitudes toward a marked and forming of investment attractiveness of earths of settlements is important tasks which must be realized on the basis of information of the state landed cadastre.

Keywords: state landed cadastre, market of earth, landed auctions.

Постановка проблеми. Інформаційна база земельного кадастру населених пунктів дає змогу провадити державну політику органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зацікавлених фізичних та юридичних осіб під час регулювання ринку земель, а саме шляхом: забезпечення

¹ Наук. керівник: проф. М.Г. Ступень, д-р екон. наук – Львівський національний аграрний університет